

Emily Murdoch

ALS JE MIJ VINDT

Uit het Engels vertaald door Annelies Jorna

Van Goor

Voor Ruth, Anita, Sarah en Taylor,
die mij moed geven...

En voor Jack, altijd.

De vertaalster ontving voor deze vertaling een werkbeurs van
het Nederlands Letterenfonds.

ISBN 978 90 00 31381 5

NUR 285

© 2013 Van Goor

Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, postbus 97, 3990 DB Houten

oorspronkelijke titel *If you find me*

oorspronkelijke uitgave © 2013 St. Martin's Press, 175 Fifth Avenue, New York,
N.Y. 10010

www.van-goor.nl

www.unieboekspectrum.nl

www.facebook.com/youngadultboeken

tekst Emily Murdoch

vertaling Annelies Jorna

omslagfoto © Jessica Drossin/Trevillion Images

omslagontwerp/vormgeving omslag Twelph.com

zetwerk binnenwerk Mat-Zet bv, Soest

VOORJAAR EN NAJAAR (1880)

Voor een meisje

Margaret, blinkt daar een traan
nu Goudbos het blad laat gaan?
Voor bomen en mensen heb jij
een warmvoelend hartje, nog blij?
Ah! maar het hart wordt ouder,
En van lieverlede kouder.
Allengs raak je de verbazing kwijt
Maar weewoud houdt het bladtapijt;
In latere droefenis echoot die spijt.
Hoe je het noemt, kind, geeft dan niet:
Ook voorjaar brengt eigen verdriet.
Ongezegd, ongedacht, altijd aanwezig,
wat het hart hoort, houdt de geest bezig:
het is 's mensen lot, het wordt vertrouwd.
Het is Margaret zelf, om wie je rouwt.

Gerald Manley Hopkins

DEEL I

HET EINDE

Soms, als je op de onderste dwarsbalk van de brug staat en over de leuning buigt om te kijken hoe de rivier daarbeneden langzaam langs glijdt, weet je ineens alles wat er te weten valt.

Uit: *Winnie de Poeh*, A.A. Milne

1

Mama zegt dat het er niks toe doet of je arm of rijk bent, of dat je moeder zich kapot moet werken voor jouw boterham, want de aarde is vrijgevig met het mooiste wat ze heeft. Neem het witgloeiende ochtendlicht dat fonkelend als diamanten over de waterspiegel van de kreek danst. Of de kreek zelf, die de hele dag door muziek murmelt zoals Nessa als baby murmelde. Dat soort geluk is gratis, zegt mama, kijk maar naar de schitterende sterren, naar de bomen die hun vermolmde takken laten vallen voor ons vuur, naar ons watervaste vel en de likkende wind die de walnootbladeren omkrult voordat ze om ons heen dwarrelen.

't Kan zijn dat ze zo praat door de meth. Maar 'geluk is gratis' vind ik mooi klinken, als iets uit een gedicht.

Bonen zijn niet gratis, maar goedkoop zijn ze wel, en bij ons in het nationale park van Obed Wild and Scenic River, oftewel het Honderd Bunderbos, ken ik wel honderd manieren om bonen klaar te maken. Van gedroogde bonen die in water moeten wellen via opgebakken bonen naar alle soorten uit blik, witte bonen, kikkererwten, kidneybonen...

't Lijkt niks bijzonders. Het zijn maar bonen, waar je knallende schetten van laat, zoals mijn zusje vroeger zei op een toon die eindigde met de slappe lach. Maar het is juist heel belangrijk om steeds weer iets anders te verzinnen met bonen als je, zoals Jenessa en ik, in een woud leeft zonder water uit een kraan en elektriciteit, en vaak ook zonder moeder, omdat mama soms dagen naar de stad verdwijnt en het aan mij overlaat om te zorgen dat mijn zusje te eten krijgt. Mijn zusje is negen jaar jonger

dan ik, en ze heeft een maag die tekeergaat als een aardbeving in Californië.

Daar sta ik over te piekeren terwijl ik eerst de geblutste kookpan volgt met water uit de afgeschilferde porseleinen kan, en dan de wakkerende blauwe vlam van het campinggasje opdraai: hoe kan ik de bonen vanavond weer anders laten smaken? En intussen wou ik dat we boter hadden voor ons laatste stuk brood, maar we hebben geen boter, want die blijft niet goed zonder koelkast.

Als mama een tijd weg is geweest, komt ze soms ineens opdagen met een vette cafetariazak in haar armen. Wij storten ons op de minibotertjes als vliegen op een dood hert, want Jenessa en ik vinden het zonde om ook maar één van die gouden blokjes te verspillen.

Mama zegt dat je best boter ken jatte, als je je maar niet laat snappe. (Ze zegt ook dat je best fesoenlijk ken prate, beschaafd zeg maar, en dat ik erop moet lette dat ik niet plat praat en me n'en niet inslik. Dat zij praat als een bosbarbaar wil niet zegge dat Jenessa en ik dat ook motte doen.)

Brood hebben we nog wel. Gelukkig is Ness niet in de buurt om te zien dat ik de groene stukjes pluiz van de onderkant schraap. Als je dat zorgvuldig doet, proef je niks meer van de schimmel die, als ik mijn neus erbij hou, ruikt naar de bosgrond nadat het een maand lang heeft geregend.

Krak... zoef!

Ik verstijf, laat de roestige blikopener los die ik net in het blik heb gestoken. Ness? De ritselende bladeren en het krakende kreupelhout onder achteloze voeten, de takken die terug zwiepen van gladde jassen, maken te veel herrie voor Jenessa met haar wollen jas en haar loopje zo zacht als een indiaan. Mama? Ik tuur tussen de bomen naar een citroengele flits van haar sjieke ski-jack, dat uit een echte winkel komt. Maar er is alleen het geel van de wazige zonnevlekjes tussen talloze glinsterende bladeren.

Mijn hart gaat van bons-bons-bons tegen mijn ribben. Ik sper mijn ogen zo wijd open dat ze zo'n beetje even groot worden als de borden die opgestapeld op de platte steen achter me staan. Zo moet een hert in

de schijnwerpers zich ook voelen. Vanuit mijn ooghoek gluur ik naar het geweer, binnen bereik van een superlange arm, en ik zucht van opluchting.

We verwachten niemand. Ik weet hoe ik erbij loop: vodden die om mijn lijf lubberen als los olifantenvel, mijn steile lange haar vol knopen, als doorgekookte slierten spaghetti die de hele nacht in maïsolie hebben geweekt. Maar ja, ik heb dan ook dagenlang aan de viool gekluisterd gezeten om een moeilijk stuk in te studeren, 'op mijn wolk' zoals mama dat noemt, waar ik alles en iedereen vergeet. Niet dat het uitmaakt, hier in de ruigte van Tennessee. In al die jaren dat we ons van mama moeten verbergen in de kapotte caravan in het woud, is het niet vaak gebeurd dat mensen op trektocht per ongeluk ons plekje vonden.

Ik spits mijn oren. Niks. Het zijn vast weer verdwaalde vakantiegangers geweest. Ik haal mijn vingers door mijn haar, veeg de vetigheid af aan de broekspijpen van mijn jeans.

De weinige keren dat ik mezelf in de passpiegels van mooie klerenwinkels heb gezien, herkende ik mezelf geeneens. Wie is dat smoezelige scharminkel met die sprinkhaanknieën? De enige spiegel die wij hebben is een scherf die ik tussen de bladeren heb gevonden. Daarin kan ik één cyclopenoog per keer zien, of de helft van mijn wipneus. De v die precies in het midden van mijn bovenlip zit, en de perzikkleurige donshaartjes op mijn oorlel.

'Zeven jaar ongeluk,' zei mama toen ze de scherf zag. Alsof het mijn schuld is dat die spiegel is gebroken. Geluk is helemaal niet gratis. Zeven jaar ongeluk had net zo goed tien of twintig jaar of voor eeuwig kunnen zijn, want geluk is zo zeldzaam als boter voor mama, mijn zusje en mij.

Waar is Nessa? Ik zak op mijn hurken, speur de grond af naar een tak die als knuppel kan dienen wanneer ik niet vlug genoeg bij het geweer kan komen. Na de storm van vannacht heb ik de takken voor het uitkiezen. Het gekraak begint weer, gaat nu in de richting van de caravan, en ik doe een schietgebedje dat Nessa nog een poos op elfjesjacht blijft. Vreemden kunnen maar beter vertrekken zonder een van ons te hebben gezien.

'Carey! Jenessa!'

Wátte?

Mijn adem puft in wolkjes en mijn hart klopt in het tempo van een hartaanval. Dat is de stem van een man die ik absoluut niet ken. Hoe weet hij onze namen? Is het een vriend van mama?

‘Kinderen! Joelle!’

Joelle is mama, die er niet is om te antwoorden. We hebben haar al meer dan een maand niet gezien, misschien intussen wel twee maanden. De laatste dagen zit me dat steeds meer dwars. We hebben nog bonen genoeg om een week of wat mee toe te kunnen, maar mama is nog nooit zo lang weggebleven zonder iets te laten horen. Zelfs Jenessa begint ongerust te worden. Ik zie het aan haar gezicht dat een open boek voor me is, al weigert haar mond de woorden hardop te zeggen.

Ik heb al vaak haar lippen zien bewegen als ze de blikken en gasflessen telde. Ze hoeft niet te zeggen wat ze denkt, want ik loop rond met dezelfde zorg: dat onze voorraad opraakt voor mama terugkomt – als ze terugkomt, een gedachte die zo duister is dat ikzelf ook in een put van stilte val.

Mijn zusje zegt niet veel. Als ze praat, is het alleen tegen mij, zo fluisterzacht als de ruis van motvleugeltjes, en alleen als er niemand anders is. Tegen de tijd dat Ness zes werd, had mama zich zo uitgesloofd om haar jongste dochter als jongetje te vermommen dat ze haar mee kon slepen naar de stad, waar ze haar een dag voor ‘Winn’ liet doorgaan bij een spraaktherapeut, een knappe vrouw die zei dat Jenessa een aandoe-ning had die ‘selectieve stomheid’ heette. Mama kon zeggen, doen en dreigen wat ze wou, maar niets kon Ness’ koppigheid doorbreken.

‘Carey! Jenessa!’

Ik druk mijn handen tegen mijn oren om me op mijn gedachten te concentreren in plaats van op dat geschreeuw.

Een mannenstem klinkt hier gek, want we leven in een vrouwenwereldje. Ik heb wel eens gewenst dat ik een vader had, net als de meisjes in mijn boeken, maar wensen veranderen de werkelijkheid niet. Van mijn eigen vader weet ik niets meer, op één ding na, en mama lachte toen ik erover begon. Ik voelde me opgelaten, maar eigenlijk is het ook grappig dat die ene herinnering aan mijn vader er een is van zijn oksels. Ik herinner me een geur van dennen en notenhout, en ze zei dat het kwam van

een deodorant die Brut heet. Toen werd ze kwaad omdat ik niet wist wat deodorant was, en ze zei dat ik veel te veel vragen stelde en dat haar emmer spraakwater leeg was.

‘t Is in orde, meiden! Kom maar tevoorschijn!’

Waarom gaat-ie niet gewoon weg? Wat bezielt mama toch? Het kan me niet schelen hoeveel geld hij haar heeft beloofd; voor geen goud doe ik die dingen nog. En ik vermoord hem, ik zweer het, als-ie ook maar één vinger naar Jenessa uitsteekt.

Ik moet me verstoppen en wachten tot hij weggaat. Dat is mijn plan, mijn enige plan, maar dan vang ik tussen al het bruin en groen een glimp op van roze gehuppel en het botergele hoofd van een kind, verloren in haar fantasiewereld.

Kijk uit! Verstop je!

Maar het is te laat. Hij heeft haar al gezien.

Nessa struikelt, haar mond valt open en ze snakt naar adem. Bliksemsnel kijkt ze om zich heen. De man denkt natuurlijk dat ze een uitweg zoekt, maar ik ken mijn zusje beter dan wie ook, beter nog dan God. Jenessa zoekt mij.

Nu laat ik de bladeren ritselen als ik overeind kom, met mijn ogen strak op Nessa gericht. Ze ziet me meteen en stuift tussen de bomen door regelrecht in mijn armen. Met een ruk draaien we allebei ons hoofd in de richting van weer een andere beweging, gemaakt door een mevrouw zo mager als een geplukte kip. Wankelend komt ze naar ons toe op hakken die in de zachte bosgrond zakken.

Jenessa klampt zich aan me vast, klemt haar benen om mijn middel. De geur van haar haar, zondoorstoofd en zweterig, is zo eigen dat ik er buikpijn van krijg. Als een hond kan ik haar angst ruiken, of is het mijn eigen angst? Ik zet de gedachte snel opzij, trek mijn gezicht tot een masker van steen en verman me. Ik ben hier de baas.

De man en de vrouw staan erbij als standbeelden. Weten ze dan niet dat het lomp is om te staren? Het zijn toch stadsmensen? Zij kijkt naar hem, onzeker, en hij knikt haar toe voor hij ons weer aankijkt, met een vaste blik.

‘Carey en Jenessa, toch?’ vraagt zij.

Ik knik, vervloek mezelf als mijn poging 'Ja mvrou' te zeggen eruit komt als schor gepiep. Ik schraap mijn keel, begin opnieuw. 'Ja mvrou. Ik ben Carey en dit is mijn zusje Jenessa. Als u mama zoekt, ze is naar de stad voor boodschappen. Kan ik iets voor u doen?'

Nessa spartelt in mijn houdgreep en met moeite ontspan ik mijn armen. Gelukkig sta ik niet te beven, waarmee ik me meteen zou verraden bij Nessa, maar om eerlijk te zijn bibber ik vanbinnen als een gek.

Misschien zijn ze gestuurd door die mensen van de kerk. Misschien hebben ze mama in de stad zien bedelen om geld voor een shot. Misschien hebben ze jezustaal tegen haar uitgeslagen en komen ze ons nu eten brengen.

'Zijn jullie Jehova's getuigen of zo?' ga ik door. 'We moeten niks hebben van een vent op een wolk die ons wil redden, hoor.'

Op het gezicht van de man breekt een lach door, die hij snel verbergt in een hoestbui. De vrouw fronsst haar wenkbrauwen, slaat een mug weg. Het is haar aan te zien dat ze allesbehalve op haar gemak is, zoals ze daar staat in ons bos en hoofdschuddend van mij naar Ness en weer terug kijkt. Ik strijk mijn haar glad, waarbij mijn eigen muskusgeur van een vuil, zondoorstoofd hoofd loskomt. Het geelbruine haar van de vrouw, losgeraakt uit haar knot, doet me aan dat van Nessa denken als ze fanatiek heeft gespeeld en er kronkelslierten in haar nek plakken. Het is nog knap warm voor de herfst.

Zelfs op die afstand merk ik dat de vrouw 's ochtends haar haar heeft gewassen. Het heeft een duur bloemenluchtje, heel anders dan de geur van de harde brokken zeep waarmee wij het moeten doen.

'U ken daar wel aan tafel gaan zitten as het mot,' zeg ik afwijzend, in de hoop dat ze het afslaat. Maar ze knikt en ik ga haar voor, draag Nessa naar de open plek bij de caravan, langs de vuurplaats die knettert en walmt wanneer het hout vlam vat, langs de roestige ijzeren kist met onze blikvoorraad die zit vastgespijkerd aan een boomstam, naar een gammele ijzeren klaptafel met een allegaartje aan stoelen eromheen: twee van staal, een rieten stoel en twee boomstronken met kussens, die vroeger als bolle bekleding op onze oude schommelstoel zaten geplakt.

De man en de vrouw gaan zitten, hij op een stalen stoel en zij kiest de

stronk met het schoonste kussen. Ik zet Nessa op de rieten stoel, met de tafel tussen hen en ons in. Zelf blijf ik staan, om ruimte te hebben om op de vlucht te slaan als het nodig is. Maar het lijken gewone mensen, geen kidnappers, drugsdealers of godsdienstgekken. Zij lijkt me best belangrijk, met dat dure beige mantelpak van haar. Daar word ik eigenlijk nog het zenuwachtigst van.

Zwijgend kijken ze hoe ik mijn viool in zijn kist opberg en daarna drie tinnen mokken vul met een scheut water uit de kan. Ik wil nog zeggen dat ik het water heb gekookt en dat de kreek schoon is, maar ik hou mijn mond. Ik geef de mokken rond en baal ervan dat mijn nagels gescheurd en kartelig zijn, met rouwrandjes eronder.

‘Ga jij niet zitten?’ vraagt de vrouw zacht.

Ik kijk naar Nessa, die op haar stoel heen en weer schuift en schuchter slokjes water drinkt, en ik schud van nee. De vrouw glimlacht naar me, rommelt dan in haar aktetas. Ze haalt er een dikke, gele map vol papieren uit. Het etiket op de voorkant kan ik zelfs op de kop lezen: BLACKBURN, CAREY EN JENESSA.

‘Ik ben mevrouw Haskell,’ zegt ze.

Het blijft stil, en ze kijkt naar mijn zusje dat water in een oude flessendop laat druppelen. Nessa bukt, zet de dop neer voor een dikke kever die door het golvende bladtapijt van weewoud ploetert.

Ik knik, weet ook niets te zeggen. Ik kan haar moeilijk blijven aankijken zolang die man almaar naar mij staart. Ik zie een traan over zijn gladgeschoren wang glijden, ben verbaasd dat hij hem niet wegveegt. Puzzelstukjes passen aaneen op vergeten plekjes en mijn maag draait zich bijna om bij het beeld dat begint te ontstaan.

Hij heeft geen naam gezegd en ik ken hem niet. Maar op dat moment, alsof de bliksem inslaat, weet ik wie hij is.

‘Het heet Brut. Ik ken die geur niet meer ruike zonder te kotse, na wat-ie ons heb aangedaan.’

De herinnering overspant tien jaar leegte, en van het ene moment op het andere ben ik weer vijf en op de vlucht, met mijn pop als een reddingsboei tegen mijn borst gedrukt. Mama, met verwilderde ogen en al even wild brabbelend, slaat de vragen van mijn lippen tot de zoutmeta-

lige smaak van tranen en bloed me alle vragen doet vergeten.

‘Weet je waarom we hier zijn?’

Mevrouw Haskell kijkt me onderzoekend aan en mijn maaginhoud komt omhoog: de bonen, natuurlijk. Witte bonen zo uit blik, van het zoetige soort dat Nessa lekker vindt. Ik voel me een waarzegster, want ik weet dat haar woorden hemel en aarde op hun kop gaan zetten en alles binnenstebuiten zullen keren wat we altijd gewoon en vertrouwd hebben gevonden.

Ik staar haar aan in afwachting van het onvermijdelijke.

‘We willen jullie naar huis brengen, Carey.’

Naar huis?

Als de wereld weer recht staat, stort ik me de struiken in om de bonen de vrije loop te laten. Dan laat in mijn lijf een brandende woede op. Ik draai me om, zet mijn handen op mijn heupen en staar dat mens net zo lang aan tot ze niet weet waar ze kijken moet. Haar gezicht vertrekt als ik met de mouw van mijn t-shirt mijn mond afveeg.

‘Dat zal niet gaan, mevrouw. We zijn al thuis. We wonen hier met onze mama.’

‘Waar is je moeder, liefje?’

Ik kijk nog vuiler; ze kan doodvallen met haar slijmerige gedoe.

‘Ik zeg toch dat mama naar de stad is om boodschappen te doen. We... we hadden allerlei dingen... van alles... nodig, en ze...’

‘Hoe lang is ze al weg?’

Ik moet wel liegen. Jenessa hyperventileert zowat, op het randje van een van haar zenuwaanvallen. Ze krabbelt naar me toe, drukt zich tegen me aan, grijpt mijn hand en knijpt mijn vingers zo fijn dat mijn hartslag in mijn nagels klopt.

‘Ze is vanochtend weggegaan. Voor donker is ze vast en zeker terug.’

Ik druk hard in Nessa’s hand.

‘Je moeder schrijft dat ze meer dan twee maanden geleden is vertrokken. We hebben gisteren een brief van haar gekregen.’

Huh?

Het bloed trekt uit mijn gezicht en mijn oren suizen. Ik grijp me vast aan een boomtak om niet te vallen. Ik moet haar verkeerd hebben ver-

staan. Maar ze knikt, met een blik vol medelijden waarvan ik niets wil weten.

‘W-wat voor brief?’

Jenessa’s tranen kriebelen op mijn arm als vlooiën, en ik wil krabben, maar ik kan haar hand niet loslaten. Ze hangt slap tegen me aan, en weer vlam ik op vanbinnen. Kijk wat ze m’n zusje aandoen. Mama had gelijk: buitenstaanders zijn niet te vertrouwe. Het enige wat ze wille is je kapot-make.

Mevrouw Haskell glimlacht verontschuldiging, een geofend lachje, alsof we niet haar eerste slachtoffers zijn en zeker niet de laatste. Ik ben benieuwd hoeveel kinderen zo voor haar hebben gestaan, duizelend in hun nieuwe gekantelde wereld. Honderden, denk ik, aan die ogen van haar te zien.

Maar ook zie ik daar iets van droefheid, een glimp van sympathie, een begrijpend knikje in reactie op alles om ons heen wat voor ons gewoon is, zoals de met zonlicht bespikkelde boomkruinen van het Honderd Bunderbos, of hoe je leert zonder boter te leven, of zonder mama, omdat die weken achter elkaar wegblijft.

Ze wacht tot ik me hersteld heb. Ik kijk strak naar haar, als naar een vast punt in de wilde deining.

‘Je moeder heeft ons vorige maand geschreven, Carey. Ze schreef dat ze niet langer voor jou en je zusje kon zorgen...’

‘Dat liegt u! Ze zou ons nooit in de steek laten!’

‘Ze vroeg ons de zorg voor jullie over te nemen,’ gaat ze door, zonder op mijn uitbarsting te letten. ‘We hadden veel eerder willen komen, maar we konden jullie eerst niet vinden. Ze hield jullie wel heel erg goed verborgen.’

‘Nee!’

Maar het is een gesmoorde kreet, een hol geluid dat wegwaait in de lucht als pluis van paardenbloemen en onvervulbare wensen. De emotie is me nog niet ontsnapt of hij bevriest al. Ik ga kaarsrecht staan. Ik ben van ijs, koud en glad, ondoordringbaar en beheerst.

‘U moet zich vergissen, mevrouw. Mama gaat echt niet voorgoed bij ons weg. U moet het verkeerd hebben begrepen.’